

Predmet C-426/23**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

11. srpnja 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Sofijski rajonen sad (Bugarska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

11. srpnja 2023.

Tužitelji:

D. D.

B. Zh.

Tuženik:

„Financial Bulgaria” EOOD

Predmet glavnog postupka

Dva postupka u kojima svaki tužitelj tvrdi da je ugovor koji je sklopio s tuženim društvom, u skladu s kojim je tuženo društvo pristalo uz naknadu ispuniti tužiteljeve prema drugom društvu na temelju ugovora o kreditu, ništav jer je sklopljen primjenom nepoštene odredbe ugovora o kreditu sklopljenog između tužitelja i potonjeg društva.

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Zahtjev za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a radi tumačenja direktiva 93/13, 2005/29, 2008/48 i 2009/138. Ovim zahtjevom za prethodnu odluku postavljaju se pitanja istovjetna onima upućenima Sudu u predmetu C-337/23.

Prethodna pitanja

1. Treba li članak 4. stavak 2. i članak 6. stavak 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ o nepoštenim ugovornim uvjetima u potrošačkim ugovorima (Direktiva 93/13/EEZ) tumačiti na način da,

ako je ugovorom o kreditu predviđena potrošačeva obveza da sklopi ugovor o jamstvu s jamcem koji je odredio vjerovnik, sadržaj ugovora o jamstvu nije „glavni predmet” ugovora sklopljenog s tom trećom osobom, nego dio sadržaja ugovora o kreditu? Je li u tom pogledu bitno jesu li vjerovnik i jamac povezane osobe?

2. Treba li točku 1. podtočku (i) Priloga Direktivi 93/13/EEZ tumačiti na način da se,

ako je potrošač dužan osigurati jamca u okviru već sklopljenog ugovora o kreditu, pri čemu je jedna od mogućnosti da imenuje osobu koju je odredio vjerovnik, sadržaj potrošačeve obveze na temelju ugovora o jamstvu koji je sklopljen nakon dana sklapanja ugovora o kreditu smatra nejasnim jer potrošač nije mogao sâm odabrati ili predložiti osobu koju će vjerovnik odrediti kao budućeg jamca?

3. Ako je odgovor na prethodno pitanje da je predmet ugovora o jamstvu jasan, treba li točku 1. podtočke (i), (j) i (m) Priloga Direktivi 93/13/EEZ tumačiti na način da se,

ako se potrošač obvezao osigurati jamca u okviru već sklopljenog ugovora o kreditu, pri čemu je jedna od mogućnosti da imenuje osobu koju je odredio vjerovnik, sadržaj potrošačeve obveze na temelju ugovora o kreditu smatra nejasnim i da to može dovesti do ništavosti ugovora o kreditu ili pojedinih njegovih odredbi?

4. Treba li članak 4. stavak 1. Direktive 93/13/EEZ u vezi s člankom 8. Direktive 2005/29/EZ o nepoštenoj poslovnoj praksi tumačiti na način da

je, ako osoba koja odobrava kredit zahtijeva da potrošač sklopi ugovor s osobom koju je odredio vjerovnik i koja osigurava tražbinu potonjeg prema potrošaču, uvijek riječ o nepovoljnom položaju potrošača, a time i agresivnoj poslovnoj praksi?

5. U slučaju niječnog odgovora na četvrto pitanje: treba li članak 4. stavak 1. i članak 7. Direktive 93/13/EEZ u vezi s člankom 8. Direktive 2005/29/EZ o nepoštenoj poslovnoj praksi tumačiti na način da

u jednostranom sudskom postupku, kao što je postupak izdavanja platnog naloga, u kojem potrošač nije stranka, sud može dvojiti o nepoštenosti odredbe već zbog toga što sumnja da je potrošač prihvatio tu odredbu zbog nepoštene poslovne prakse ili potonju treba sa sigurnošću utvrditi?

6. Treba li članak 15. stavak 2. Direktive 2008/48/EZ o ugovorima o potrošačkim kreditima (Direktiva 2008/48/EZ) tumačiti na način da

se ta odredba primjenjuje na slučajeve u kojima je ugovor o kreditu povezan s dodatnom uslugom, odnosno davanjem jamstva treće osobe uz naknadu, i da se njome omogućuje potrošaču ne samo da ostvaruje svoja prava zbog protupravnog postupanja jamca, kao što je plaćanje nakon isteka zakonskog roka, nego i da istakne postupovne prigovore koji isključuju obvezu prema jamcu?

7. Dopušta li se člankom 15. stavkom 2. Direktive 2008/48/EZ u vezi s načelom djelotvornosti odnosno, pod pretpostavkom da ugovor o kreditu i ugovor o jamstvu predstavljaju povezane poslove, člancima 5. i 7. Direktive 93/13/EEZ u vezi s točkom 1. podtočkama (b) i (c) Priloga toj direktivi

nacionalna sudska praksa prema kojoj se jamac za ugovor povezan s ugovorom o potrošačkom kreditu, koji je od potrošača primio naknadu za osiguranje ugovora o kreditu i koji je glavnom vjerovniku platio na temelju ugovorne odredbe unatoč isteku roka iz članka 147. Zakona za zadalženijata i dogovorite (Zakon o obveznim odnosima i ugovorima), zbog čega prema sudskoj praksi prestaje cjelokupno jamstvo, ipak može pozivati na to da su na njega prenesena prava prvotnog vjerovnika i, pozivajući se na proturječnu sudsku praksu o primjeni zakona, zahtijevati plaćanje od glavnog dužnika?

8. Treba li članak 3. točku (g) Direktive 2008/48/EZ u vezi s člankom 5. Direktive 93/13/EEZ tumačiti na način da

se u slučaju obveze sklapanja povezanog ugovora o jamstvu, koja je utvrđena ugovorom o kreditu, čime se povećava ukupan iznos kreditne obveze, efektivna kamatna stopa na temelju kredita izračunava i s obzirom na obroke uvećane za naknadu za jamstvo? Je li u tom pogledu bitno tko je odabrao jamca i je li on osoba povezana s glavnim vjerovnikom?

9. Treba li članak 10. stavak 2. točku (g) Direktive 2008/48/EZ tumačiti na način da

pogrešno navođenje efektivne kamatne stope u ugovoru o kreditu sklopljenom između prodavatelja robe ili pružatelja usluge i potrošača kao dužnika valja smatrati nepostojanjem informacija o efektivnoj kamatnoj stopi u ugovoru o kreditu i da nacionalni sud treba primijeniti pravne posljedice predviđene u nacionalnom pravu za nepostojanje informacija o efektivnoj kamatnoj stopi u ugovoru o potrošačkom kreditu? Treba li smatrati da su u odnosu na potrošača te posljedice obvezujuće i za jamca koji je platio?

10. Treba li drugu rečenicu članka 23. Direktive 2008/48/EZ tumačiti na način da

sankciju koju je nacionalni zakonodavac predvidio u obliku ništavosti ugovora o potrošačkom kreditu, u skladu s kojom treba otplatiti samo odobreni iznos glavnice, valja smatrati proporcionalnom ako efektivna kamatna stopa nije jasno navedena u ugovoru o potrošačkom kreditu jer se u njemu ne navode troškovi komercijalnog jamstva koje je odabrao vjerovnik (iako je u tekstu ugovora o kreditu navedena brojčana vrijednost efektivne kamatne stope)?

11. Treba li članak 2. stavak 2. Direktive 2009/138/EZ o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II) (Direktiva 2009/138/EZ) u vezi s dijelom A točkom 14. Priloga 1. toj direktivi tumačiti na način da

profesionalno obavljanje naplatne djelatnosti kao jamca, u okviru kojeg jamstveno društvo u svim slučajevima neispunjenja plaća ukupan iznos kredita čiji je korisnik potrošač kao glavni dužnik, a naknada se plaća zajedno sa svakim obrokom otplate kredita, neovisno o potrošačevu neispunjenju, predstavlja „djelatnost osiguranja” u smislu navedene direktive?

12. U slučaju potvrdnog odgovora na jedanaesto pitanje: treba li članak 14. stavak 1. Direktive 2009/138/EZ tumačiti na način da

osoba koja obavlja djelatnost navedenu u jedanaestom pitanju podliježe obvezi pribavljanja odobrenja za rad nacionalnih regulatornih tijela nadležnih za izdavanje odobrenja za rad osigurateljima?

Zakonodavstvo Europske unije

Direktiva Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim odredbama u potrošačkim ugovorima

Direktiva 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu i o izmjeni Direktive Vijeća 84/450/EEZ, direktiva 97/7/EZ, 98/27/EZ i 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, kao i Uredbe (EZ) br. 2006/2004 Europskog parlamenta i Vijeća („Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi”)

Direktiva 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ

Direktiva 2009/138/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II)

Nacionalno zakonodavstvo

Graždanski procesualen kodeks (Zakonik o građanskom postupku) – članci 5. 6., 7., 410., 411., 413., 414., 414.a, 415. i 416.

Zakon za potrebitelskija kredit (Zakon o potrošačkim kreditima) – članci 2., 9., 10., 10.a, 11., 14., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 26., 28. i 33. te članak 2. Dopolnitelnih rasporedbi (dodatne odredbe)

Zakon za zaštita na potrebitelite (Zakon o zaštiti potrošača) – članci 143., 144., 145., 146. i 147. te članak 13.a Dopolnitelnih rasporedbi (dodatne odredbe)

Zakon za zadalženijata i dogovorite (Zakon o obveznim odnosima i ugovorima, u daljnjem tekstu: ZZD) – članci 22., 86., 138., 141., 142., 143., 146. i 147.

Postanovlenie No 426 ot 18 dekemvri 2014 g. za opredeljane razmera na zakonata lihva po prosročeni parični zadalženija (Uredba br. 426 od 18. prosinca 2014. kojom se utvrđuje zakonska kamatna stopa za nepravodobno namirene novčane tražbine) – jedan jedini članak te članak 1. Dopolnitelnih rasporedbi (dodatne odredbe)

Zakon za sadebnata vlast (Zakon o sudovima) – članak 130.

Kodeks za zastrahovaneto (Zakonik o osiguranju) – članci 3., 28. i 29. te Prilog 1.

Presuda o tumačenju br. 4/2013 Obšto sabranie na građanskata i targovskata kolegii (Opća sjednica građanskih i trgovačkih odjela, u daljnjem tekstu: OSGTK) Vrhovenog kasacionog sada (Vrhovni kasacijski sud, Bugarska, u daljnjem tekstu: VKS) od 18. lipnja 2014.

Presuda o tumačenju br. 5/2019 OSGTK-a VKS-a od 21. siječnja 2022.

Rješenje br. 5389 Sofijskog gradskog sada (Gradski sud u Sofiji, Bugarska) od 1. ožujka 2019. u žalbenom postupku u građanskom predmetu br. 2165/2019

Sažet prikaz činjeničnog stanja i postupka

- 1 Tužitelj u prvom postupku je D. D., bugarski državljanin, koji je dobio kredit od nebankarske financijske institucije. Tuženik je društvo „Financial Bulgaria” EOOD, registrirano u Bugarskoj, čija je glavna djelatnost osiguranje dugova fizičkih osoba [u njihovu svojstvu] potrošača.
- 2 Tužitelj tvrdi da je 19. siječnja 2021. sklopio s društvom „Easy asset management” AD (financijska institucija izvan bankarskog sektora) ugovor o kreditu, na temelju kojeg je trebao primiti 1250 bugarskih leva. Ugovorom je bila predviđena efektivna kamatna stopa od 41,34 %.

- 3 U članku 4. tog ugovora navedeno je da tužitelj treba osigurati instrument osiguranja u obliku dviju fizičkih osoba koje je on odabrao kao jamce ili [u obliku] bankovne garancije. Jamci su morali imati neto plaću od najmanje 1000 bugarskih leva, biti zaposleni na neodređeno vrijeme te nemati druge kredite ni jamčiti za njih.
- 4 Ne navodi se da je ugovorom o kreditu predviđena odredba koja se odnosi na posljedice potrošačeva neispunjenja te obveze.
- 5 Tužitelj je na dan sklapanja ugovora o kreditu (19. siječnja 2021.) također sklopio s tuženikom, društvom „Financial Bulgaria” EOOD (društvo kći društva „Easy asset management” AD), ugovor o jamstvu, kojim se tuženik obvezao ispuniti dužnikovu obvezu prema prvotnom vjerovniku ako to potonji zatraži. Za preuzimanje te obveze društvo „Financial Bulgaria” EOOD trebalo je primiti naknadu u iznosu od 500 bugarskih leva, koja se kao uvećanje obroka otplate kredita plaća izravno prvotnom vjerovniku, društvu „Easy asset management” AD.
- 6 Tužitelj je pred sudom koji je uputio zahtjev osporavao ugovor o kreditu jer naknada plaćena za jamčevu uslugu nije bila uključena ni uračunana u efektivnu kamatnu stopu. Također je osporavao ugovor o jamstvu zbog toga što je njime predviđena previsoka naknada.
- 7 Tuženik ističe da je tužitelj dobrovoljno sklopio ugovor o jamstvu i da taj ugovor ne sadržava nepoštene odredbe.
- 8 Činjenično stanje i zahtjevi stranaka u drugom postupku (u kojem je tužitelj bugarski državljanin B. Zh.) gotovo su istovjetni onima u prvom postupku; razlikuju se jedino po tome da su ugovori s tužiteljem sklopljeni 17. siječnja 2020., da se potražuje iznos od 2250 bugarskih leva te da efektivna kamatna stopa iznosi 49 %, a naknada za jamstvo 900 bugarskih leva.

Kratak pregled obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

Povezanost s pravom Unije i potreba za tumačenjem: povezanost između ugovora o kreditu i ugovora o jamstvu – prva tri prethodna pitanja

- 9 Sudsko vijeće koje je uputilo zahtjev želi najprije utvrditi u kojoj su mjeri ugovori o kreditu koje su sklopili dužnici u navedenim postupcima povezani s ugovorima o jamstvu kako bi moglo procijeniti nepoštenost njihovih odredbi. U ovom predmetu postoji sumnja da su ugovori o jamstvu sklopljeni ponajprije radi izbjegavanja ograničenja iz Zakona o potrošačkim kreditima, kojim se za ugovore o potrošačkom kreditu propisuje najveća efektivna kamatna stopa.
- 10 Na vijeću je koje je uputilo zahtjev da po službenoj dužnosti ispita nepoštenost odredbi kako prvotnog ugovora o kreditu tako i ugovora o jamstvu. Potonji se prema bugarskom pravu smatra ugovorom o nalogu iz članka 280. ZZD-a: budući

jamac obvezuje se prema prvotnom vjerovniku da će ispuniti dužnikovu obvezu. To proizlazi iz činjenice da je prema bugarskom pravu ugovor o jamstvu neovisan o glavnom ugovoru o kreditu i da su stranke ugovora o jamstvu vjerovnik i jamac (članak 138. stavak 1. ZZD-a). Obveza pružanja jamstva za određeni ugovor o kreditu i cijena za pružanje te financijske usluge predstavljale bi u tom smislu glavni predmet tog ugovora o jamstvu, s obzirom na koji se ne može procijeniti nepoštenost na temelju članka 4. stavka 2. Direktive 93/13/EEZ. To je tumačenje u skladu sa smjernicama Suda, primjerice, iz točke 62. presude od 16. srpnja 2020. u spojenim predmetima C-224/19 i C-259/19, CaixaBank, i navedenom sudskom praksom: budući da je riječ o ugovoru između potrošača kao dužnika i profesionalnog jamca, stranke nisu iste kao u ugovoru o kreditu i njihove su obveze različite. Ako davanje jamstva i cijena nisu ugovoreni, ne može postojati ugovor.

- 11 Međutim, postavlja se pitanje može li se u slučaju poput onog u ovom predmetu kvalifikacijom ugovora o jamstvu kao zasebnog pravnog posla, čiji se glavni predmet razlikuje od onog ugovora o kreditu, osigurati djelotvorna zaštita potrošača u smislu obveze koju države članice imaju na temelju članka 7. stavka 1. Direktive 93/13/EEZ. U tom pogledu nedvojbeno je da su ugovor o jamstvu i prvotni ugovor sklopljeni između različitih stranaka te da sadržavaju različita prava i obveze.
- 12 Međutim, postoje brojni razlozi za zaključak da se oba ugovorima zapravo uređuje isti pravni odnos, čiji je cilj osigurati povećanje duga potrošača kao korisnika kredita: u skladu s uvjetima glavnog ugovora o kreditu, potrošač ne može sâm odabrati jamca – ako ga sâm nije pronašao, dužan je prihvatiti onog kojeg odredi vjerovnik. Jamac je pak izravno povezan s vjerovnikom, čije je društvo kći. Također, ugovori o jamstvu sklopljeni su uz naknadu koja je u velikoj mjeri jednaka ukupnom iznosu kredita koji treba platiti. Osim toga, naknada za davanje jamstva plaća se istoga dana kada dospijevaju mjesečni obroci otplate zajma te je, sa stajališta potrošača, dio obveze koja proizlazi iz ugovora o kreditu. Naposljetku, cijena davanja jamstva nije uključena u efektivnu kamatnu stopu na temelju glavnog ugovora o kreditu i znatno povećava njegov trošak u suprotnosti s nacionalnim propisima.
- 13 S druge strane, postavlja se i pitanje prirode ugovora o jamstvu, koji se, iako na zahtjev potrošača, sklapa s osobom koju je jednostrano odabrao prvotni vjerovnik. Zbog ograničenog izbora potrošač u trenutku sklapanja ugovora o kreditu ne zna zapravo tko će i pod kojim uvjetima biti jamac čiji je dužnik.
- 14 Stoga se postavlja pitanje može li se u slučaju takvog dvostrukog ugovornog odnosa (ugovor o kreditu i ugovor o jamstvu) smatrati da je sadržaj ugovora o jamstvu u cijelosti u suprotnosti s točkom 1. podtočki (i) Priloga Direktivi 93/13/EEZ. U tim okolnostima, ali isključivo ako se oba ugovora tumače kao jedan ugovorni odnos, vijeće koje je uputilo zahtjev moglo bi smatrati da je ugovor o jamstvu u cijelosti ništav jer potrošač nije odredio glavni predmet

ugovora o jamstvu, nego je bio prisiljen prihvatiti osobu koju je odabrao prvotni vjerovnik.

- 15 Međutim, prvotni ugovor o kreditu mogao bi se zbog neodređenosti jamca također smatrati nejasnim jer bi nepostojanje jamca za taj ugovor moglo dovesti do njegova neizvršenja u slučaju valjanosti njegove odredbe. Stoga je potrebno odgovoriti na pitanje može li se obveza sklapanja ugovora o jamstvu s osobom koju je odredio vjerovnik u ugovoru o kreditu smatrati nepoštenom odredbom u takvom ugovoru u smislu točke 1. podtočaka (i), (j) i (m) Priloga Direktivi 93/13/EEZ.

Povezanost između prakse prema kojoj prvotni vjerovnik određuje jamca i nepoštenosti ugovornih odredbi – četvrto i peto prethodno pitanje

- 16 U skladu sa sudskom praksom Suda (t. 43. do 44. presude od 15. ožujka 2012., Perenicová i Perenic, C-453/10, te t. 48. do 50. presude od 19. rujna 2018., Bankia, C-109/17), uvrštavanje odredbe u ugovor zbog primjene nepoštene poslovne prakse u smislu Direktive 2005/29/EZ predstavlja element procjene nepoštenosti u smislu članka 4. Direktive 93/13/EEZ.
- 17 Vijeće koje je uputilo zahtjev smatra da iznos obveza dužnikâ u postupcima koji su u tijeku ovisi o tome pružaju li oni vjerovniku jamčevinu. U tom pogledu potrebno je ocijeniti može li se vjerovnikov odabir jamca, koji je obvezujuć za potrošača, tumačiti kao nepoštena poslovna praksa u smislu Direktive 205/29/EZ. U tom kontekstu sudskom vijeću koje je uputilo zahtjev potreban je odgovor na pitanje može li se u ovom predmetu nepoštena priroda poslovne prakse koja je agresivna u smislu članka 8. Direktive 2005/29/EZ utvrditi isključivo s obzirom na to da je pravni posao između stranaka ugovor o kreditu kao i posljedice koje su predviđene u slučaju nepostojanja jamstva ili se ta ocjena mora provesti i na temelju drugih čimbenika.
- 18 S druge strane, sudsko vijeće koje je uputilo zahtjev smatra da u okviru jednostranog postupka, kakav je postupak izdavanja platnog naloga, ne bi moglo primijeniti pravila o cjelovitoj ocjeni postojanja nepoštene poslovne prakse jer potrošači još nisu stranke u postupcima izdavanja platnog naloga. U skladu sa smjernicama Suda u točki 38. presude od 11. svibnja 2020., Lintner, C-511/17, u jednostranim postupcima poput postupka izdavanja platnog naloga nacionalni sud može ugovornoj strani ne dodijeliti zaštitu čak i ako nije sa sigurnošću utvrdio da određenu odredbu treba smatrati nepoštenom u smislu Direktive 93/13/EEZ, ali u tom pogledu ima opravdane sumnje. Ta obveza proizlazi iz članka 7. Direktive 93/13/EEZ, kojim se zahtijeva osiguravanje djelotvornih sredstava za zaštitu potrošača od nepoštenih uvjeta. Međutim, u ovom su slučaju opravdane sumnje suda u pogledu nepoštenosti ugovorne odredbe izazvane drugim opravdanim sumnjama, odnosno da je odredba postala sastavnim dijelom ugovora zbog primjene agresivne poslovne prakse u smislu članka 8. Direktive 2005/29/EZ. Stoga je potrebno utvrditi može li se u tom slučaju zbog moguće dvojbe o

nepoštenosti poslovne prakse zaključiti da postoji i razumna sumnja u nepoštenost ugovorne odredbe u smislu članka 4. stavka 1. Direktive 93/13/EEZ.

Učinkovita primjena roka za oslobađanje jamca zbog njegovih obveza prema vjerovniku i potrošaču – šesto i sedmo prethodno pitanje

- 19 Jedno pitanje postavlja se i s obzirom na ustaljenu nacionalnu sudsku praksu koja se odnosi na primjenu roka za oslobođenje jamca od odgovornosti na temelju članka 147. ZZD-a. Prema toj sudskoj praksi dopušta se da potrošač, kao dužnik, nije upoznat s učincima ugovora o potrošačkom kreditu u trenutku njegova sklapanja u slučaju da taj ugovor nužno podrazumijeva jamstvo uz naknadu.
- 20 Jamčeva obveza plaćanja glavnom vjerovniku prestaje na temelju članka 147. ZZD-a ako potonji u roku šest mjeseci od dana dospijeca tražbine ne zahtijeva od glavnog dužnika ostvarivanje svojeg prava. To je prisilna odredba. Prema obvezujućoj nacionalnoj presudi o tumačenju riječ je o prekluzivnom roku: ako vjerovnik nije od glavnog dužnika zahtijevao ostvarivanje svojeg prava, pravni odnos između njega i jamca na temelju ugovora prestaje u cijelosti. Jamčeva plaćanja ili potvrda njegovih obveza prema glavnom dužniku ne utječu na učinke tog roka jer sud o njemu vodi računa po službenoj dužnosti. Nije riječ o roku zastare.
- 21 S druge strane, pojedina sudska vijeća smatraju da se zaključci o prestanku jamstva u cijelosti mogu primijeniti na vjerovnikova potraživanja prema jamcu, ali ne na potraživanja potonjeg prema potrošaču kao dužniku. Prema njihovu mišljenju, koje je u suprotnosti s presudom o tumačenju, prestanak jamstva nema apsolutan učinak, nego se na njega može pozvati isključivo jamac. Zbog tog stajališta nastaju problemi u vezi s primjenom Direktive o ugovorima o potrošačkim kreditima, osobito članka 15. stavka 2. Direktive 2008/48/EZ. Sudsko vijeće koje je uputilo zahtjev dvoji o primjenjivosti te odredba u ovom predmetu s obzirom na to da su u svim postupcima dužnici, osim predmetnog ugovora o potrošačkom kreditu, sklopili i ugovore o davanju jamstva uz naknadu, što prema mišljenju sudskog vijeća koje je uputilo zahtjev predstavlja financijsku uslugu pruženu potrošaču.
- 22 Zbog tih razloga postavlja se pitanje može li se članak 15. stavak 2. Direktive 2008/48/EZ primijeniti u slučajevima u kojima jamac nije ispunio svoju obvezu odbijanja plaćanja zbog isteka roka predviđenog nacionalnim pravom u pogledu njegove odgovornosti, pozivajući se na prestanak jamstva na temelju članka 147. ZZD-a. U skladu s definicijom iz članka 3. točke (n) Direktive 2008/48, takva je primjena moguća pod pretpostavkom da oba ugovora čine cjelinu i da se njima ostvaruje međusobno financiranje s obzirom na to da potrošač plaća jamstvo zajedno s mjesečnim obrocima predviđenima ugovorom o kreditu. Ako se odredba također primjenjuje na jamca, valja odgovoriti i na pitanje primjenjuje li se ona ne samo na međusobna prava, čije bi ostvarivanje potrošač mogao na temelju ugovora o pružanju usluga zahtijevati od pružatelja usluga, nego i na njegove

postupovne prigovore, na primjer na odbijanje podmirenja regresne tražbine osobe čija je obveza već prestala.

- 23 Također valja ispitati usklađenost s pravom Unije nacionalne sudske prakse prema kojoj se jamac može u pogledu svoje odgovornosti pozivati na istek roka iz članka 147. ZZD-a zbog toga što prvotni vjerovnik u roku šest mjeseci od datuma posljednjeg dospijeća nije od potrošača, kao dužnika, zahtijevao namirenje svoje tražbine na temelju ugovora o kreditu, dok se na istek tog roka ne može pozivati potonji u odnosu na jamca koji je izvršio plaćanje.
- 24 Čak i u slučaju da članak 15. stavak 2. Direktive 2008/48/EZ nije primjenjiv u ovom predmetu, valja odgovoriti na pitanje je li takva nacionalna sudska praksa u suprotnosti s člankom 7. Direktive 93/13/EEZ s obzirom na to da se tom sudskom praksom dopušta profesionalnom jamcu da protivno točki 1. podtočkama (b) i (c) Priloga potonjoj direktivi sâm odredi opseg svoje obveze. Ako bi jamac odlučio da u odnosu na prvotnog vjerovnika istakne prigovor da se od jamca zahtijeva plaćanje nakon isteka roka iz članka 147. ZZD-a, korisnik kredita, kao dužnik, ne bi bio dužan jamcu platiti mjesečne obroke otplate zajma. Međutim, ako jamac ne bi istaknuo taj prigovor i ako bi platio unatoč tomu što takva njegova obveza ne postoji u skladu s obvezujućom presudom o tumačenju koja se odnosi na postupke izdavanja platnog naloga, i dalje bi postojala obveza potrošača, kao glavnog dužnika, prema jamcu jer se prema prethodno navedenoj sudskoj praksi ne bi mogao pozivati na istek roka u pogledu jamčeve odgovornosti. Barem u jednom od navedenih postupaka taj učinak proizlazi iz izričite ugovorne odredbe koja se temelji na proturječnom tumačenju nacionalnih sudova, čija je zaštita uskraćena potrošaču, u vezi s odredbama o primjeni tog roka, koja bi se trebala temeljiti na prisilnim zakonskim odredbama (iz članka 147. ZZD-a) o sadržaju ugovora o jamstvu. Proturječnom nacionalnom sudskom praksom stoga se omogućuje jamcu da oblikuje uvjete ugovora o jamstvu, čime se zaštiti potrošača predviđenoj nacionalnim pravom oduzima njezin korisni učinak.
- 25 Stoga valja odgovoriti na pitanje protivi li se načelu djelotvorne zaštite potrošača od nepoštenih odredbi u ugovoru o jamstvu kojima se uređuje način na koji prodavatelj robe ili pružatelj usluga koji je preuzeo obvezu jamstva mora nakon isteka roka u pogledu jamčeve odgovornost postupiti prema zahtjevu za plaćanje koji mu je podnio prvotni vjerovnik primjena nacionalne sudske prakse prema kojoj se isključivo jamac može istaknuti prigovor isteka roka u pogledu njegove odgovornosti.
- 26 S obzirom na članak 5. Direktive 93/13/EEZ također valja odgovoriti na pitanje dopušta li se tom odredbom proturječna nacionalna sudska praksa koja se odnosi na posebno pitanje nacionalnog prava u vezi s nejasnim tumačenjem ugovornih odredbi na štetu potrošača, kao što je to slučaj u ovom predmetu.

Učinak plaćanja jamstva na utvrđivanje efektivne kamatne stope u ugovoru o kreditu

- 27 Sljedeća tri pitanja istovjetna su onima upućenima Sudu u predmetu Profi Credit Bulgaria, C-714/22, koji je u tijeku. Odnose se na vjerovnikovu obvezu da u tekstu ugovora o potrošačkom kreditu jasno navede efektivnu kamatnu stopu kako se potrošač ne bi doveo u zabludu. Pozivajući se u potpunosti na obrazloženje zahtjeva za prethodnu odluku u tom predmetu, sudsko vijeće koje je uputilo zahtjev dvoji o tome zahtijeva li se Direktivom 2008/48/EZ da se, osim efektivne kamatne stope u tekstu ugovora o kreditu, navede efektivne kamatne stope koja je pravilno izračunana u skladu s metodom utvrđenom u toj direktivi. U ovom se predmetu, budući da nisu dio ugovorâ o kreditu, troškovi ugovorâ o jamstvu ne uzimaju u obzir prilikom utvrđivanja efektivne kamatne stope na temelju ugovorâ o kreditu. Sudsko vijeće koje je uputilo zahtjev nije sigurno bi li trošak davanja jamstva trebao biti dio efektivne kamatne stope, osobito u slučajevima u kojima jamca koji pristane jamčiti za potrošačeve obveze odabire prvotni vjerovnik, ali plaća potrošač. Definicijom iz članka 3. točke (g) Direktive 2008/48/EZ utvrđuje se da troškovi dodatnih usluga moraju biti uključeni i u efektivnu kamatnu stopu ako je korištenje tih usluga uvjet za odobravanje kredita ili odobravanje kredita na temelju predviđenih ugovornih odredbi.
- 28 Prilikom utvrđivanja treba li naknadu za jamca na temelju povezanog ugovora sklopljenog s dužnikom uključiti u efektivnu kamatnu stopu na temelju ugovora o kreditu trebalo bi odgovoriti i na pitanje mogu li se i pod kojim uvjetima ti troškovi smatrati dijelom efektivne kamatne stope ako je dužnik mogao u kratkom roku sâm ponuditi jamstvo. Slijedom toga, također valja uzeti u obzir dobrovoljnu prirodu izbora, osobito u pogledu određivanja jamca, koje u konačnici ovisi o volji prvotnog vjerovnika, uvjeta pod kojima vjerovnik odobrava drugog jamca, ako oni postoje, kao i roka u kojem dužnik može pronaći takvog jamca.
- 29 Osim toga, valja ponovno postaviti pitati treba li pogrešno navođenje efektivne kamatne stope u ugovoru o kreditu smatrati nepostojanjem informacija o efektivnoj kamatnoj stopi s obzirom na to da nije ispunjen cilj obveze informiranja, odnosno stvarna mogućnost da potrošač uspoređi ponude na tržištu kredita. U vezi s tim pitanjem postavlja se i pitanje bi li izjednačavanje navođenja pogrešne efektivne kamatne stope s nepostojanjem informacija o takvoj stopi dovelo do neproporcionalnosti sankcije koja je nacionalnim pravom predviđena u slučaju pogrešnog izračuna.

Priroda ugovora o davanju jamstva i njegova kvalifikacija kao ugovora o osiguranju

- 30 Sudsko vijeće koje je uputilo zahtjev također dvoji o tome kako s obzirom na pravo Unije treba pravilno pravno kvalificirati poslove kojima potrošači uz naknadu ugovaraju jamstvo određenih osoba za svoje dugove prema drugom vjerovniku ako se oni trajno profesionalno obavljaju. Vijeća Sofijskog gradskog sada (Gradski sud u Sofiji) i Vrhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud)

prešutno smatraju da je u takvim slučajevima riječ o redovnim poslovima osiguranja na koje se ne primjenjuju odredbe o odobrenju za rad i koje svi mogu sklopiti.

- 31 Međutim, u takvim poslovima osoba se u slučaju kašnjenja obvezuje preuzeti odgovornost potrošača, kao dužnika, za neispunjenje svoje konkretne obveze prema vjerovniku, a dužnik plaća naknada za tu uslugu. Ova obveza ima glavne značajke slične onima ugovora o osiguranju kredita: odgovornost u slučaju nastanka budućeg i neizvjesnog događaja negativne prirode (neispunjenje ugovora) uz naknadu. Zbog toga je sudskom vijeću koje je uputilo zahtjev potrebno tumačenje mogu li se ugovori poput onih sklopljenih s dužnicima (koji se odnose na davanje jamstva prema njihovim vjerovnicima uz naknadu) kvalificirati kao ugovori o osiguranju. U relevantnoj Direktivi 2009/138/EZ nije definiran sadržaj ugovora o osiguranju, nego takva definicija proizlazi iz sudske prakse Suda, odnosno iz presude od 23. travnja 2015., Van Hove, C-96/14, t. 34.: osiguratelj se na temelju ugovora o osiguranju obvezuje uz prethodno plaćanje premije osloboditi osiguranika od štete koja proizlazi iz nastanka mogućeg osiguranog rizika navedenog u ugovoru.
- 32 U predmetima koji su u tijeku pred sudskim vijećem koje je uputilo zahtjev predviđena je takva naknada kao i događaj štetan za potrošača kao dužnika koji se sastoji od kašnjenja u plaćanju, ali čini se da nije utvrđen rizik koji se uobičajeno kvalificira kao osigurani rizik. Naime, jamac jamči za svako potrošačevo neplaćanje, bez obzira na razloge, uključujući namjerno odbijanje otplate kredita. Po tome se navedeni ugovor na određeni način razlikuje od ugovora o osiguranju.
- 33 S druge strane, ugovorom o jamstvu s profesionalnim jamcem smanjuje se na najmanju moguću mjeru rizik za prvotnog dužnika u slučaju štetnog događaja koji se sastoji od neotplate kredita, a ugovora je naplatan, zbog čega je sličan osiguranju. U ovom predmetu može se razmatrati djeluje li u takvom slučaju potrošač, koji je glavni dužnik, kao osiguratelj odnosu na prvotnog vjerovnika, kojem plaćanjem naknade jamcu pruža osiguranje od štete. Zbog toga bi trebalo utvrditi može li se takav ugovor obuhvatiti područjem primjene pojma „ugovor o osiguranju” u smislu Direktive 2009/138/EZ i stoga podliježe li primatelj premije na temelju takvog ugovora obvezi odobrenja za rad u skladu s člankom 14. te direktive.